

Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)

Κύπρος

Κύπρος – επισκόπηση

Ακτογραμμή και λιμένες

- Ακτογραμμή μήκους 782 χιλιομέτρων, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 0,72% επί του συνόλου της ακτογραμμής της ΕΕ των 23.
- Εμπορικά λιμάνια: Λάρνακα και Λεμεσός.
- Αλιευτικά καταφύγια: Αγία Τριάδα, Παραλίμνι, Αγία Νάπα και Ποταμός Λιοπετρίου (στην περιοχή της Αμμοχώστου), Ξυλοφάγου, Ορμήδεια, Ξυλοτύμπου, Λάρνακα και Ζύγι (στην περιοχή της Λάρνακας), Παλιό Λιμάνι της Λεμεσού και Ακρωτήρι (στην περιοχή της Λεμεσού) Άγιος Γεώργιος Πέγεια και Πωμός (στην περιοχή της Πάφου), Κάτω Πύργος (στην περιοχή της Λευκωσίας).

Δυνατότητες

Η Κύπρος έχει μακρά αλιευτική παράδοση και ιστορία. Παρά την περιορισμένη συνεισφορά της στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), η κυπριακή αλιεία έχει πρωταρχική κοινωνικο-οικονομική σημασία, ιδίως στις παράκτιες περιοχές.

Το 2013 ο κυπριακός αλιευτικός στόλος αριθμούσε 894 σκάφη, με αθροιστική ολική χωρητικότητα 3 500 κόρων και συνολική ισχύ μηχανών 39 000 κιλοβάτ. Κατά το ίδιο έτος, ο κυπριακός στόλος εκφόρτωσε ιχθυρά συνολικού βάρους 900 τόνων και αξίας 5,3 εκατομμυρίων ευρώ.

Ιδιαίτερα σημαντική δραστηριότητα αποτελεί επίσης για την Κύπρο η υδατοκαλλιέργεια: στο σύνολο της εθνικής αλιευτικής παραγωγής καταλαμβάνει ποσοστό 80-85%, τόσο σε ποσότητα όσο και σε αξία. Ταυτόχρονα, η υδατοκαλλιέργεια αποδίδει κοινωνικο-οικονομικά οφέλη στις παράκτιες κοινότητες, καθώς προσφέρει απασχόληση σε σημαντικό μέρος του πληθυσμού, συνεισφέροντας έτσι στο τοπικό εισόδημα.

Οικονομικές επιδόσεις και απασχόληση

- Το 2013, ο κυπριακός στόλος αριθμούσε 925 αλιευτικές επιχειρήσεις. Στη συντριπτική τους πλειονότητα (96%) κατείχαν ένα και μόνο σκάφος.

Συνολικά απασχολούνταν 1 431 εργαζόμενοι, 909 εκ των οποίων με καθεστώς πλήρους ωραρίου. Ο όγκος εκφορτώσεων του κυπριακού στόλου ανήλθε σε περίπου 900 τόνους αλιευτικών προϊόντων, συνολικής αξίας 5,3 εκατομμυρίων ευρώ.

- Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας περιλαμβάνει εννέα μονάδες υδατοκαλλιέργειας ανοικτής θάλασσας και επτά μονάδες υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων (στο όρος Τρόδος), καθώς επίσης και τρεις μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας, μία μονάδα γαριδοκαλλιέργειας και δύο ακόμα μονάδες εσωτερικών υδάτων για την εκτροφή ιχθύων ενυδρείου. Το 2013 απασχολήθηκαν 260 εργαζόμενοι σε δραστηριότητες υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης. Ο όγκος παραγωγής ανήλθε σε 5 400 τόνους και η συνολική αξία των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στα 33,5 εκατομμύρια ευρώ. Στο πλαίσιο της συνολικής απασχόλησης, το 2011 καταγράφηκαν 276 θέσεις εργασίας σε δραστηριότητες υδατοκαλλιέργειας και 75 σε δραστηριότητες μεταποίησης.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα της Κύπρου

Προϋπολογισμός

Σύνολο (ΕΕ + εθνικοί πόροι):

€52 610 495

Συνεισφορά της ΕΕ:

€39 715 209

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα καλύπτει τις έξι «ενωσιακές προτεραιότητες» που ορίζονται στο πλαίσιο του ΕΤΘΑ, οι οποίες είναι:

- Η προαγωγή της περιβαλλοντικά βιώσιμης αλιείας, η οποία θα είναι αποδοτική ως προς την χρήση των πόρων, καινοτόμος, ανταγωνιστική και βασισμένη στη γνώση.
- Η ενίσχυση της περιβαλλοντικά βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας, η οποία θα είναι αποδοτική ως προς την χρήση των πόρων, καινοτόμος, ανταγωνιστική και βασισμένη στη γνώση.
- Η εφαρμογή της Κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΛΠ).
- Η αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής.
- Η ενίσχυση της εμπορίας και της μεταποίησης.
- Η εφαρμογή της Ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής (ΟΘΠ).

1. Αλιεία

Πλαίσιο

Ο κλάδος της θαλάσσιας αλιείας στην Κύπρο αντιμετωπίζει προκλήσεις, τόσο ως προς την βιωσιμότητα των αποθεμάτων όσο και σε ό,τι αφορά την οικονομική βιωσιμότητα. Οι ελλείψεις σε πολλά ιχθυοποθέματα εμπορικής σημασίας (ιδίως σε ιχθυοπληθυσμούς βαθύβιων ειδών) είχαν ως αποτέλεσμα χαμηλά ποσοστά αλιευτικής συγκομιδής από τον κυπριακό στόλο και χαμηλά εισοδήματα για τους αλιείς. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος περαιτέρω ελάττωσης των αποθεμάτων λόγω της δυνητικής αύξησης των αλιευτικών πιέσεων, της αλλαγής των κλιματικών συνθηκών και της εξάπλωσης αλλοθόνων ειδών, όπως ο λαγοκέφαλος (*Lagocephalus sceleratus*). Συνεπώς, απαιτούνται ουσιαστικές παρεμβάσεις στη διαχείριση του αλιευτικού κλάδου.

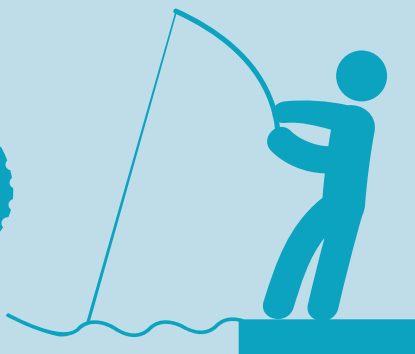
Στόχος του επιχειρησιακού προγράμματος

Με τη χρηματοδότηση μέσω του ΕΤΘΑ επιδιώκονται: η προσαρμογή της αλιευτικής προσπάθειας του κυπριακού στόλου σε σχέση με τους διαθέσιμους ιχθυακούς πόρους, η χρήση πιο επιλεκτικών αλιευτικών εργαλείων, η δημιουργία τεχνητών υφάλων, η εγκαθίδρυση προστατευόμενων θαλάσσιων ζωνών και ο εκσυγχρονισμός των αλιευτικών υποδομών (τοποθεσίες εκφόρτωσης, λιμένες και καταφύγια), με στόχο τη βιώσιμη διαχείριση του αλιευτικού κλάδου, την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και την διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας.

Βασικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Ένας βιώσιμος αλιευτικός κλάδος με υγιή αποθέματα, βιώσιμα θαλάσσια οικοσυστήματα, και οικονομική και κοινωνική σταθερότητα για τις αλιευτικές κοινότητες.

Προϋπολογισμός:
€18 290 667

2. Υδατοκαλλιέργεια

Πλαίσιο

Οι κύριοι παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη του τομέα της υδατοκαλλιέργειας στην Κύπρο είναι οι καλές περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες (ζεστά, καθαρά και ολιγοτροφικά ύδατα, αρκετά χαμηλή ένταση των ανέμων), η διαθεσιμότητα κατάλληλων θαλάσσιων περιοχών σε εύλογη απόσταση από την ακτογραμμή, καθώς και η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής, ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και επαρκούς πρόσβασης σε ερευνητικές εγκαταστάσεις στην Κύπρο.

Η υδατοκαλλιέργεια στην Κύπρο περιλαμβάνει τέσσερις κατηγορίες δραστηριοτήτων:

- Παραγωγή θαλάσσιων πτερυγοφόρων ιχθυακών ειδών
- Παραγωγή οστρακοειδών
- Παραγωγή πτερυγοφόρων ψαριών γλυκού νερού
- Ιχθυογεννητικούς σταθμούς και εκκολαπτήρια για θαλάσσια πτερυγοφόρα ψάρια.

Το μεγαλύτερο μερίδιο μέχρι τώρα αναλογεί στην παραγωγή θαλάσσιων ψαριών, η οποία το 2012 αντιστοιχούσε σε ποσοστό άνω του 90% της συνολικής αξίας πωλήσεων.

Η παραγωγή θαλάσσιων ειδών περιλαμβάνει κυρίως καλλιέργεια συναγρίδας, λαβρακιού και μαγιάτικου, ενώ στην υδατοκαλλιέργεια γλυκού νερού επικρατεί η παραγωγή ιριδίζουσας πέστροφας και οξύρρυγχου. Το 2012, η κυπριακή παραγωγή στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας ανήλθε συνολικά σε 4 300 τόνους με συνολική αξία 23,6 εκατομμυρίων ευρώ.

Στόχος του επιχειρησιακού προγράμματος

Με τη χρηματοδότηση του ΕΤΘΑ επιδιώκεται η στήριξη της ανταγωνιστικότητας του τομέα της υδατοκαλλιέργειας και η περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητά του, κυρίως με την ανάπτυξη κοινών υποστηρικτικών εγκαταστάσεων και υποδομών, με επενδύσεις που θα αυξήσουν την απόδοση των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, θα υποστηρίξουν την προώθηση των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας σε νέες αγορές και θα συμβάλουν στην βελτίωση της θαλάσσιας χωροταξίας.

Βασικός στόχος

Αναμένεται τριπλασιασμός των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας μέχρι το 2023, και συνακόλουθα σημαντική αύξηση της συνεισφοράς τους στον επισιτιστικό εφοδιασμό, στην περιβαλλοντική προστασία και στην απασχόληση.

Προϋπολογισμός:
€12 600 000

3. Κοινή αλιευτική πολιτική (ΚΑΛΠ)

Πλαίσιο

Το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, που ανήκει στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Κύπρου, είναι αρμόδιο για την επιστημονική αξιολόγηση των ιχθυακών αποθεμάτων και για την ανάλυση των βιολογικών και αλιευτικών δεδομένων που αφορούν τα επίπεδα αλιευμάτων στα βασικά εμπορικά είδη. Είναι επίσης αρμόδιο για την ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του κλάδου και τη συλλογή δεδομένων.

Στόχος του επιχειρησιακού προγράμματος

Στην ΚΑΛΠ ορίζονται κανόνες διαχείρισης των ευρωπαϊκών αλιευτικών στόλων και κανόνες διατήρησης των ιχθυακών αποθεμάτων. Η Κύπρος τους εφαρμόζει, μεριμνώντας για τη βελτίωση και την παροχή επιστημονικής τεχνογνωσίας, για τη συλλογή και τη διαχείριση δεδομένων, καθώς και για την υποστήριξη, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιβολή των κανόνων.

Βασικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Με τη χρηματοδότηση του ΕΤΘΑ επιδιώκεται η συλλογή, διαχείριση και χρήση των δεδομένων που απαιτούνται από την ΚΑΛΠ, καθώς και η υλοποίηση και εφαρμογή συστημάτων ελέγχου, επιθεώρησης, και εφαρμογής όπως απαιτείται από το πλαίσιο της ΚΑΛΠ.

Προϋπολογισμός:

€10 282 603

4. Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης βασιζόμενες στις κοινότητες

Πλαίσιο

Οι περισσότερες αλιευτικές δραστηριότητες εξελίσσονται στις παράκτιες περιοχές της Κύπρου, ενώ υπάρχει και περιορισμένος αριθμός υδατοκαλλιέργειών και στις ορεινές περιοχές (όρος Τρόδος). Κύριες προκλήσεις για την αλιεία της Κύπρου και τις περιοχές υδατοκαλλιέργειας είναι μεταξύ άλλων η δημιουργία νέων πηγών εισοδήματος και νέων θέσεων εργασίας, η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, η βελτίωση των περιβαλλοντικών πόρων, η προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας και η διαφύλαξη της θαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στόχος του επιχειρησιακού προγράμματος

Με τη χρηματοδότηση του ΕΤΘΑ επιδιώκεται η αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής στις περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, με ιδιαίτερη μέριμνα για:

- τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων.
- την προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- την ενίσχυση και αξιοποίηση (κεφαλαιοποίηση) των πλεονεκτημάτων του περιβάλλοντος.

Βασικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Να βοηθηθούν οι κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια ώστε να διαφοροποιήσουν την οικονομία τους και να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία των αλιευτικών τους δραστηριοτήτων.

Προϋπολογισμός:

€7 000 000

5. Εμπορία και μεταποίηση

Πλαίσιο

Το 2012, ο τομέας μεταποίησης ιχθυρών στην Κύπρο περιελάμβανε τέσσερις επιχειρήσεις, ενώ λειτουργούσαν εννέα ακόμη επιχειρήσεις όπου η επεξεργασία ιχθυρών αποτελούσε δευτερεύουσα δραστηριότητα. Το ίδιο έτος απασχολούνταν στον τομέα 56 εργαζόμενοι πλήρους ωραρίου. Τα συνολικά έσοδα του εν λόγω τομέα το 2012 ανήλθαν σε 8,7 εκατομμύρια ευρώ, ενώ στις εννέα επιχειρήσεις που δεν συμπεριλαμβάνονται στον τομέα, ο κύκλος πωλήσεων από τις δραστηριότητες μεταποίησης ιχθυρών ανήλθε σε 5,7 εκατομμύρια ευρώ. Το εμπορικό ισοζύγιο αλιευτικών προϊόντων της Κύπρου (μεταξύ των οποίων τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας και τα μη εδώδιμα προϊόντα) ήταν αρνητικό το 2012, τόσο σε όγκο όσο και σε αξία (περίπου 500 τόνοι και 35 εκατομμύρια ευρώ, αντιστοίχως). Οι εισαγωγές κατανέμονται λίγο-πολύ ισομερώς μεταξύ ευρωπαϊκών και μη ευρωπαϊκών χωρών, ενώ η μεγάλη πλειονότητα των κυπριακών εξαγωγών έχει προορισμό τις μη ευρωπαϊκές χώρες.

Στόχος του επιχειρησιακού προγράμματος

Με τη χρηματοδότηση του ΕΤΘΑ επιδιώκονται επενδύσεις σε νέα ή βελτιωμένα αλιευτικά προϊόντα του μεταποιητικού τομέα, στην τεχνολογία, σε συστήματα διαχείρισης, καθώς και σε εργαλεία εμπορίας και μέτρα εμπορίας (π.χ., σήμανση σχετικά με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, εκστρατείες προβολής, κλπ). Επιπροσθέτως, θα δοθούν κίνητρα για την ίδρυση οργανώσεων παραγωγών του κλάδου της αλιείας με στόχο τη βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών οργάνωσης και τη διασφάλιση βέλτιστης διαχείρισης της εμπορίας ιχθυοπροϊόντων.

Βασικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Εκσυγχρονισμός του μεταποιητικού τομέα και βελτίωση των οικονομικών του επιδόσεων και της βιωσιμότητάς του, μέσω επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες και συστήματα προώθησης προϊόντων σε νέες αγορές και σε εκστρατείες εμπορίας και προβολής.

Προϋπολογισμός:

€1 570 558

6. Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική (ΟΘΠ)

Πλαίσιο

Σκοπός της ΟΘΠ είναι η πλέον συγκροτημένη απόκριση σε ζητήματα που άπτονται της θαλάσσιας πολιτικής, εντείνοντας τον συντονισμό των διαφορετικών τομέων πολιτικής.

Στόχος του επιχειρησιακού προγράμματος

Με τη χρηματοδότηση από το ΕΤΘΑ η Κύπρος θα λάβει υποστήριξη για να αναπτύξει και να εφαρμόσει το πρόγραμμα μέτρων της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (οδηγία 2008/56/ΕΚ). Τα αντίστοιχα έργα στοχεύουν στην προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, καθώς και στην ενίσχυση της γνώσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ώστε να συμβάλλουν στην επίτευξη «καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των ευρωπαϊκών θαλασσών και ωκεανών μέχρι το 2020».

Βασικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Διαφύλαξη και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των πόρων του.

Προϋπολογισμός:

€1 866 667

(1 εκατομμύριο ευρώ κατανεμήθηκε σε «Τεχνική υποστήριξη του επιχειρησιακού προγράμματος»)

Απλούστευση

Διαλειτουργικότητα των εθνικών διοικητικών υπηρεσιών ώστε να ελαττωθεί ο διοικητικός φόρτος των δυνητικών δικαιούχων (π.χ., διυπηρεσιακή επικοινωνία για την έκδοση επίσημων εγγράφων όπως το πιστοποιητικό φορολογικής ενημερότητας και το πιστοποιητικό ποινικού μητρώου)-ελάττωση και απλούστευση των εκθέσεων ελέγχου που απαιτούνται σε έργα δημοσίων συμβάσεων χάρη σε ολοκληρωμένα συστήματα πληροφορικής- μείωση των επιπέδων επαλήθευσης (επιτόπιοι έλεγχοι) με βάση συγκεκριμένη μέθοδο δειγματοληψίας και πρόσθετη χρήση εργαλείων αξιολόγησης κινδύνου- και βελτιωμένος συντονισμός όλων των μετεχόντων φορέων παρακολούθησης και ελέγχου.

Συνέργειες

Με τη χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και από το ΕΤΘΑ, η Κύπρος θα βοηθηθεί να επιτύχει τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων. Μολονότι θα εφαρμοστεί προσέγγιση μονού φορέα χρηματοδότησης για την υλοποίηση των στόχων του ΕΤΘΑ, σε περιοχές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας όπου οι αγροτικές δραστηριότητες είναι εξίσου σημαντικές, προβλέπεται ενιαία, συνεκτική και συνολική στρατηγική ανάπτυξης της εκάστοτε περιοχής, με συμπληρωματικές παρεμβάσεις και επενδύσεις που θα στηρίζονται από αμφότερα τα ταμεία (ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ).

Έχει προγραμματιστεί συνέργεια με το ΕΤΠΑ, για να εφαρμοστεί ένα συνολικό σχέδιο με στόχο να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση του επιχειρηματικού κλάδου (μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων αυτές της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης ιχθυηρών).

Παραδείγματα

1. Συλλογική δράση για την καταπολέμηση του τοξικού πληθυσμού των λαγοκεφάλων ή *Lagocephalus sceleratus* (χωροκατακτητικό είδος)

Άσκηση σθεναρών αλιευτικών πιέσεων κατά των αποθεμάτων λαγοκεφάλου (*Lagocephalus sceleratus*, ψάρι ιδιαίτερος τοξικό που προκαλεί ζημιές στα αλιεύματα και στην τοπική θαλάσσια βιοποικιλότητα) από ομάδες μικρών παράκτιων αλιείων, πριν και στη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου του λαγοκεφάλου (δηλαδή τους μήνες Ιούνιο και Ιούλιο).

Συνολικό (δημόσιο) κόστος: €264 940 (συμπεριλαμβάνεται χρηματοδότηση από το ΕΤΑ ύψους €132 470)

2. Δημιουργία τεχνητού υφάλου στη θαλάσσια περιοχή της Αμαθούνας

Εγκατάσταση τεχνητού υφάλου με στόχο την αποκατάσταση και βελτίωση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των αλιευτικών πόρων στην τοπική θαλάσσια περιοχή.

Συνολικό (δημόσιο) κόστος: €171 097 (συμπεριλαμβάνεται χρηματοδότηση από το ΕΤΑ ύψους €85 548.50)

3. Αλιευτικός τουρισμός

Επενδύσεις «επί του σκάφους» που επιτρέπουν στους αλιείς να εκτελούν συμπληρωματικές δραστηριότητες (αλιευτικός τουρισμός).

Συνολικό (δημόσιο) κόστος: €6 782 (συμπεριλαμβάνεται χρηματοδότηση από το ΕΤΑ ύψους €3 391)

4. Εκδηλώσεις εορτών αλιείας

Οργάνωση εορτών αλιείας ως μέρος πολιτιστικών εκδηλώσεων, στο αλιευτικό καταφύγιο στο Ζύγι και στην πλατεία Πρωταρά στο Παραλίμνι, κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου.

Συνολικό (δημόσιο) κόστος: €81 500 (συμπεριλαμβάνεται χρηματοδότηση από το ΕΤΑ ύψους €40 750)

Για περισσότερες πληροφορίες

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Αλιεία
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
- Κυπριακή Δημοκρατία - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και (ΕΠΑΥ) 2014-2020
- Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Υδατοκαλλιέργειας